

Ostrowska, Teresa

"Dějiny československého lékařství", M. Vojtová, Praha 1970 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 17/1, 160-161

1972

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

przyszłość. Środkami do realizacji tego celu stało się nie tylko słowo pisane, ale i wspaniałe barwne ilustracje, które zajęły połowę stronic tej książki, Ludzie, rzeźby, budowle, wydarzenia, wszystkie pomniki przeszłości, przedstawiono tu wizualnie, w naturalnych barwach, w nadzwyczaj sugestywny sposób.

Histoire de la France, jedną z ostatnich nowości Larousse'a, trzeba uznać za dzieło na wskroś nowoczesne pod każdym względem.

K. Tom.

M. Vojtová a kolektiv: *Dějiny československého lékařství*. Svazek I. — do r. 1740. Praha 1970. Avicenum — zdravotnické nakladatelství ss. 382, ilustr. 77 w tekście.

Redaktorem całości i autorem kilku rozdziałów pracy jest docent dr med. kandydat nauk Marie Vojtová z Katedry Medycyny Społecznej na Lekarskim Wydziale Higienicznym Uniwersytetu Praskiego, współautorami zaś Evžen Strouhal z Czechosłowackiego Zakładu Egiptologii Uniwersytetu Praskiego, Eva Rozsivalová z Zakładu Historii Medycyny na Wydziale Ogólnolekarskim Uniwersytetu Praskiego, Jan Kábrt, Eva Chlumská i Marié Poláčková z Katedry Języka przy Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Praskiego.

Ci sami autorzy wydali w 1965 r. skrypt, który był przeznaczony dla studentów, lekarzy i jako pomoc dla wykładowców historii medycyny. Skrypt wywołał ożywioną dyskusję, niektóre sprawy zganiono, pochwalono natomiast przyjętą przez autorów periodyzację.

Książka zawiera wstęp, 5 rozdziałów, piśmiennictwo do poszczególnych rozdziałów, spis ilustracji i indeks nazwisk z krótkimi adnotacjami.

Zasadnicza treść książki składa się z następujących rozdziałów: 1. *Choroby i leczenie w pradziejach Czechosłowacji* (E. Strouhal); 2. *Okres feudalizmu do połowy XIV w.* (E. Chlumská, J. Kábrt, M. Poláčková); 3. *Okres od połowy XIV do połowy XV w.* (M. Vojtová); 4. *Okres od połowy XV do 1620 r.* (M. Vojtová); 5. *Okres 1620—1740* (E. Rozsivalová i M. Vojtová).

Książka obejmuje dzieje medycyny czechosłowackiej na tle rozwoju medycyny światowej. Sięga do najdawniejszych czasów paleolitu, śródziemnomorskiej cywilizacji i starosłowiańskiej kultury przez okres feudalizmu, rozwoju szpitali, założenia praskiego uniwersytetu i powstania własnych katedr lekarskich, przez okres medycyny doby odrodzenia rozwoju miejskiej i wiejskiej opieki lekarskiej, aż do roku 1740, kiedy to wpływ nowych prądów z zagranicy i osłabienie wpływów Kościoła umożliwiło żywszy rozwój nauk lekarskich.

Książka będąca wspólnym dziełem lekarzy i humanistów łączy aspekty medyczne i kulturalne. Opracowanie tak rzetelnego dzieła było możliwe tylko dzięki pracy zespołowej. Jednakże wiązało się to z dużymi trudnościami. Piśmiennictwo czeskie z historii medycyny jest wprawdzie dość bogate, niemniej jednak niektóre zagadnienia są opracowane szczegółowo, inne raczej fragmentarycznie, zwłaszcza do okresu najwcześniejszego jest bardzo mało źródeł. Stąd wynikły trudności w syntetycznym ujęciu zagadnienia. Nie do wszystkich rozdziałów i zagadnień udało się zebrać odpowiednią liczbę źródeł. Siłą rzeczy zaistniały więc pewne dysproporcje w ujmowaniu różnych problemów. Widać również odmienne naświetlanie zagadnień przez poszczególnych autorów.

Kontynuacją tej pracy, aż do roku 1944, ma być tom 2 pióra Ludmily Sinkulovej, kierownika Zakładu Historii Medycyny na Wydziale Ogólnolekarskim Uniwersytetu Praskiego.

Należy pogratulować czechosłowackim historykom tej cennej pracy i pomyśleć o opracowaniu u nas zbiorowymi siłami podobnego podręcznika historii medycyny polskiej.

Teresa Ostrowska

J. S. Morrison, Ole Crumlin-Pedersen, G. D. van der Heide: *Aspects of the History of Wooden Shipbuilding*. Przedm. Basil Greenhill. London 1970 National Maritime Museum ss. 32, ilustr. Maritime Monographs and Reports, No 1.

Brozura zawiera trzy referaty wygłoszone na sympozjum w Greenwich 8 marca 1969 r. Pierwszy z nich, prof. J. S. Morrisona (*The Construction of Greek Vessels of the Early and Classical Periods*), zajmuje się podziałem wiosłowców greckich na typy, wymiarami tych okrętów oraz konstrukcją kadłuba i wyglądem pokładu (autor ten wraz z R. I. Williamsonem w 1968 r. opublikował w Cambridge książkę *Greek Oared Ships, 900 — 333 B. C.*).

Przedmiotem referatu inż. O. Crumlin-Pedersena (*The Viking Ships of Roskilde*) są zagadnienia rekonstrukcji pochodzących z ok. 1000 r. pięciu okrętów znalezionych w 1957 r. we fiordzie pod Roskilde: dwóch wojennych i dwóch towarowych oraz małego promu, bądź statku rybackiego. Wszystkie statki są typowymi dla budownictwa skandynawskiego. Autor wspomina również o rekonstrukcji szybkiej łodzi do przewozu koni, której nadano nazwę „Imme Gram”. Referat zawiera fotografie i rysunki.

Trzeci referat, dra G. D. van Heide'a (*Ship Archeological Investigations in the Netherlands*), dotyczy statków, znalezionych podczas osuszania nowych terenów w Zuiderzee. Są to statki z XI i XII w. (liczba ich wynosi ok. 300), jeden pochodzi z XIX w. I ten referat ilustrują rysunki i fotografie

Z. Br.

Bolesław Mazurkiewicz: *Doki suche*. Gdańsk 1970 Zakład Narodowy im. Ossolińskich — Wydawnictwo ss. 297, ilustr. Gdańskie Towarzystwo Naukowe, Wydział IV Nauk Technicznych, Acta Technica Gedanensia nr 8.

Książka zawiera m.in. rys historyczny rozwoju doków suchych (s. 19—28). Urządzenia o funkcji doków suchych znali już starożytni. Na dowód tego autor cytuje pewien przekaz grecki, opisuje też formy dokowania okrętów oparte na zasadzie doku suchego stosowane przez Fenicjan i Egipcjan. Poprzez wieki średnie autor dochodzi do rozwoju doków suchych w czasach nowych, opisuje wreszcie kolejne rozwiązania doków suchych w XIX w.

Podrozdział ten zawiera 8 ilustracji.

Z. Br.

Z CZASOPISM ZAGRANICZNYCH

„WOPROSY ISTORII JESTIESTWOZNANIJA I TIECHNIKI”

POŚWIĘCONE XIII MIĘDZYNARODOWEMU KONGRESOWI HISTORII NAUKI

Zeszyt „Woprosów” 3—4/1971 (36—37) jest poświęcony XIII Międzynarodowemu Kongresowi Historii Nauki, który odbył się w Związku Radzieckim w sierpniu ubiegłego roku. W serii artykułów, stanowiących podstawowy zrąb numeru, ra-